

I inneværende år ble Tidsskriftets annonseinntekter kraftig redusert, men samtidig ble verdien av troverdig, uavhengig informasjon betydelig styrket

Litt fattigere på kroner – men kanskje rikere?

2003 vil bli stående som et krigsår. Krigen i Irak og amerikanernes krig mot terror har preget det internasjonale nyhetsbildet. Her hjemme har det pågått en særnorsk krig om omsetning og bruk av legemidler. Frontene er blitt skarpe og skyttergravene dype mellom de som utvikler og produserer legemidler (legemiddelfirmaene), de som omsetter dem (apotekene) og de som betaler den største delen av regningen (staten ved Helsedepartementet). Det har både vært en maktkamp og en kamp om troverdighet. Hvem taler pasientens sak? Er det legemiddelindustrien som forsøker å selge nye og kanskje bedre medikamenter til stadig flere pasienter? Eller er det myndighetene som forsøker å begrense utgifter og valgmuligheter og dermed prøver å sikre behandling til flere?

For Tidsskriftet har denne stillingskrigen betydd at legemiddelindustrien har vært atskillig mer tilbakeholdne med å annonsere for sine produkter. De seks største legemiddelfirmaene gjennomførte en annonseboikott i annet og tredje kvartal i år. Dermed er inntektene fra legemiddelannonser nær halvert i forhold til i fjor. Mange har lurt på om kritiske artikler i Tidsskriftet har vært årsak til boikotten, men det er lite som tyder på det. Tvert imot har representanter for legemiddelindustrien deltatt i debatten og gitt uttrykk for at de setter pris den (1, 2). Tidsskriftet er ingen direkte part i «konflikten» mellom myndighetene, apotekene og industrien, men hensikten med å annonsere i Tidsskriftet er å øke salget av et bestemt produkt og særlig av reseptbelagte legemidler der fortjenesten er størst både for produsent og forhandler (apotek). Dersom det legges sterke føringer på hvilke medikamenter legene får lov til å forskrive, er det ikke noe poeng i å reklamere for andre produkter. Tidsskriftet tillater bare ordinær markedsføring gjennom fritt plasserte annonser, og ikke f.eks. kobling av annonser mot redaksjonell omtale, og heller ikke annonser knyttet til artikler med et særskilt budskap – slik produsentene gjerne ønsker. Når myndighetene legger begrensninger på legenes forskrivning av medikamenter, og legemiddelfirmaene ønsker å styre legenes valg på andre måter enn gjennom ordinær markedsføring, blir Tidsskriftet som annonsemedium mindre interessant.

Det er merkbart at annonsekronene ikke kommer inn på konto like raskt som før. Samtidig er Tidsskriftets virksomhet ikke profittoorientert, men basert på å skape verdier. Det viktigste bidraget til denne verdiskapningen er ikke annonseinntekter, men den medisinske-faglige dugnaden flere hundre, ja, faktisk over tusen leger gjør hvert eneste år for å sikre relevansen, troverdigheten og kvaliteten på det stoffet som publiseres i Tidsskriftet. Nesten alt som står i Tidsskriftet, skrives av leger – uten betaling. I tillegg vurderes og kvalitetssikres det faglige innholdet av kolleger – fortsatt helt gratis. Målet er å publisere troverdig og faglig nøytral informasjon om medisinske forskningsresultater og behandlingsalternativer. Nettopp det at denne innsatsen er dugnadsarbeid, ut fra faglige og ikke ut fra andre interesser, er det som borger for troverdigheten.

Verdien av slik uavhengig informasjon blir særlig stor i en tid da selektiv bruk av forskningsresultater for å underbygge bestemte konklusjoner blir mer og mer utbredt. Det er ikke bare legemiddelfirmaene som gjør dette. De anklages, delvis med rette, for å legge størst vekt på forskningsresultater og tolkinger som setter deres egne preparater i et godt lys. Men det er ikke bedre – snarere verre –

at forskning blir brukt selektivt til andre formål, f.eks. for å fremme bestemte verdier, for å nå politiske mål – eller for å spare penger. Svein Sjøberg omtalte nylig en skremmende rapport om Bush-regjeringens manipulering og forvrengning av forskningsfunn på kronikkplass i Aftenposten (3). Men dette er ikke bare et amerikansk problem, mye kan tyde på at selektiv bruk av forskningsresultater også foregår i Norge (4, 5). Erik Nord og Ivar Sønbo Kristiansen har tatt opp en svært viktig debatt om habilitet og statlig finansiert forskning (6, 7).

Tidsskriftet har eksistert i snart 125 år under svært skiftende økonomiske og samfunnsmessige betingelser og vil fortsette sin virksomhet. Det er nå viktigere enn noen gang å sørge for at legene har en arena hvor de kan utveksle kunnskap og erfaring og hvor de kan holde seg faglig oppdatert. Ikke minst er det viktig å holde stand som troverdig, nøytral bidragsyter av medisinsk informasjon. Denne oppgaven er det bare vi leger – som kollegium – som kan ivareta. Informasjon fra produsenter som skal tjene penger eller statlige institusjoner som skal spare penger eller fremme bestemte helsepolitiske målsetninger, kan ha høy kvalitet, men vil neppe ha samme troverdighet.

Pengene kommer ikke like fort inn i kassen, men stofftilgangen til Tidsskriftet fra landets leger er minst like god. Og ytterst få sier nei til å bidra til å kvalitetsvurdere kollegers arbeid. I år har vi mottatt over to tusen manuskripter av ulike typer. De aller fleste er kvalitetsvurdert av flere enn to kolleger. Det er denne dugnadsinnsatsen av høy kvalitet som gir Tidsskriftet troverdighet. Tidsskriftet er blitt litt fattigere på annonsekroner, men ikke mindre rikt på uavhengig kunnskapskapital. Denne kapitalen tilhører alle leger i Norge – og Tidsskriftet vil forvalte den på best mulig måte.

Charlotte Haug
redaktør

Litteratur

1. Strifeldt HP. Uten proporsjoner om legemidler. Tidsskr Nor Lægeforen 2003; 123: 970.
2. Sie V, Aasved G, Husbyn H, Clemm C, Ebbestad HS, Tullgren A. Bitter pille – for hvem? Tidsskr Nor Lægeforen 2003; 123: 1115.
3. Sjøberg S. President Bush har kommet på kant med vitenskapsmennene. Aftenposten (morgenutgaven) 23.10.2003.
4. Solbakk JH. Politikere og myndigheter manipulerer forskernes funn. Aftenposten (morgenutgaven) 5.12.2003.
5. Skre A. Fusk, misbruk og fortieelse om forskning. Aftenposten (morgenutgaven) 8.12.2003.
6. Nord E. Uetterrettelighet om røyking i den sentrale helseforvaltning. Tidsskr Nor Lægeforen 2003; 123: 2763–4.
7. Kristiansen IS. Habilitet og statlig finansiert forskning. Aftenposten (morgenutgaven) 8.12.2003.